

Η ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ (ΤΗΣ) ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΗ AND (ITS) ARCHITECTS

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

Αθήνα, 2 Μαρτίου 2022

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΗ

Η Αντιπαροχή και οι αρχιτέκτονες (της): Ιστορίες κοινωνικών δυνάμεων, χωρικών πολιτικών και του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα στην Ελλάδα, 1929-74.

Μέλη ερευνητικής ομάδας:

Παναγιώτης Τουρνακιώτης (Καθηγητής ΕΜΠ - Ιδρυματικός Επιστημονικός Υπεύθυνος), Κωνσταντίνα Κάλφα (Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός - Επιστημονική Υπεύθυνη), Αιμιλία Αθανασίου (Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός - Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια), Σταύρος Αλιφραγκής (Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός - Μεταδιδακτορικός Ερευνητής), Χρήστος Κρητικός (Αρχιτέκτων Μηχανικός - ΥΔ ΕΜΠ - Ερευνητής), Ξένια Σωτηροπούλου (Αρχιτέκτων Μηχανικός - Ερευνήτρια), Ελένη Γκαδόλου (Δρ. Χαροκόπειου Πανεπιστημίου - Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια).

Επιστημονικοί σύμβουλοι προγράμματος:

Δήμητρα Λαμπροπούλου (Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας - ΕΚΠΑ), Δημήτριος Μέλισσας (Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών - ΕΜΠ), Jamileh Manoochehri (Leicester School of Architecture - De Montfort University), Παναγιώτα Πύλα (Τμήμα Αρχιτεκτονικής - Πανεπιστήμιο Κύπρου), François Penz (Department of Architecture - University of Cambridge), Igea Troiani (Faculty of Technology Design & Environment - Oxford Brookes University).

Φορέας υποδοχής:

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Επικοινωνία με την ερευνητική ομάδα:

Facebook: Antiparochi and - its - Architects / Η Αντιπαροχή και οι Αρχιτέκτονες της
e-mail: antiparochi.ntua@gmail.com
τηλέφωνο: 210 772 3320

Χρηματοδότηση:

Το έργο χρηματοδοτήθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) και από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ), με αριθμό Σύμβασης Έργου 1693.

Η Αντιπαροχή και οι Αρχιτέκτονες (της)

Ημερίδα - Αθήνα - Πατησίων 42 - Αίθουσα Τελετών Λύσανδρος Καυταντζόγλου
Τετάρτη 2 Μαρτίου 2022, 10:00-18:00

Antiparochi and (its) architects

Symposium - Athens - 42, Patisision str. - Lyssandros Kaftantzoglou Hall
Wednesday, 2 March 2022, 10:00-18:00

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ
ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το ερευνητικό πρόγραμμα «Η Αντιπαροχή και οι αρχιτέκτονες (της): Ιστορίες κοινωνικών δυνάμεων, χωρικών πολιτικών και του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα στην Ελλάδα, 1929–74» [ARCHIPAROCHI] (Σεπτέμβριος 2018–Μάρτιος 2022) με Φορέα Υποδοχής τη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ χρηματοδοτήθηκε από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) και τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ), με αρ. Σύμβασης Έργου 1693. Η έρευνα μελέτησε την ιστορία της αντιπαροχής στην Αθήνα, στην κομβική περίοδο μεταξύ των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων και του τέλος της Δικτατορίας. Ειδικότερα, επιδίωξε να ανασυνθέσει τις πολύτροπες και δυναμικές σχέσεις μεταξύ των διαφόρων υποκειμένων του φαινομένου και τη διαμόρφωση του επαγγέλματος του αρχιτέκτονα στην Ελλάδα, θέτοντας στο επίκεντρο τους «αρχιτέκτονες της αντιπαροχής»: α. τους άτυπους αρχιτέκτονες της (μηχανικούς και υπομηχανικούς, εργολάβους και υπεργολάβους, διάφορους επαγγελματίες της οικοδομής, τους ίδιους τους οικοπεδούχους και τους μελλοντικούς ιδιοκτήτες νεόδμητων διαμερισμάτων), β. τις ευρύτερες χωρικές πολιτικές και στρατηγικές, και γ. τους επαγγελματίες αρχιτέκτονες στην Ελλάδα. Η εστίαση αυτή προήγαγε τη συγκριτική ερμηνεία μεταξύ συναφών ερευνητικών πεδίων που μέχρι πρόσφατα εξετάζονταν μεμονωμένα στη σχετική βιβλιογραφία, και ανέδειξε σημαντικά ιστορικά παραδείγματα διαπλοκής και αμοιβαίας νοηματοδότησης ανάμεσα στην αντιπαροχή, τις διάφορες κοινωνικές δυνάμεις και δυναμικές, τις κεντρικές πολιτικές, οικονομικές και χωρικές στρατηγικές, και το επάγγελμα του αρχιτέκτονα στην Ελλάδα. Μέσα από πρωτότυπη αρχειακή έρευνα και την εφαρμογή σύγχρονων ερευνητικών και μεθοδολογικών εργαλείων, με ξεχωριστή έμφαση στις υποκειμενικότητες της αντιπαροχής (τις προφορικές ιστορίες των αρχιτεκτόνων της), η έρευνα προσφέρει εναλλακτικές οπτικές για ένα πλατύ φάσμα ιστορικών ζητημάτων αναφορικά με την ελληνική μεταπολεμική ανάπτυξη και τις χωρικές της διαστάσεις, καθώς και τις πολιτικές κοινωνικής ενσωμάτωσης που τη συνοδεύουν. Από μια στοχευμένη αρχιτεκτονική ιστοριογραφική οπτική, η έρευνα κατέγραψε τις διαφορετικές επαγγελματικές και πολιτικές προκλήσεις—και ευκαιρίες—με τις οποίες βρέθηκαν αντιμέτωποι οι αρχιτέκτονες στο φόντο συμβατικών κατασκευαστικών πρακτικών, δομικών κοινωνικών μεταλλαγών και της αναδυόμενης εμπορευματοποίησης της κατοικίας στην Ελλάδα.

INTRODUCTORY NOTE

The research program ‘Antiparochi and (its) architects: Histories of social forces, spatial politics and the architectural profession in Greece, 1929–74’ [ARCHIPAROCHI] (September 2018–March 2022), held at the School of Architecture NTUA, received funding from the Hellenic Foundation for Research and Innovation (HFRI) and the General Secretariat for Research and Technology (GSRT), under grant agreement No 1693. The project unpacks the evolution of antiparochi, the land-for-flats type of contract which enabled wide access to homeownership in Greece, focusing on the metropolitan area of Athens and the key period between the first post-war years and the fall of the country’s Military Junta. In particular, our research sought to contextualize the multifaceted and dynamic relations between the various subjects involved in the phenomenon and the institutional formation of the architectural profession in the country, by methodologically turning the spotlight to the ‘architects’ of antiparochi, namely: a. its informal ‘architects’ (engineers and subengineers, contractors and subcontractors, the various building trades, land owners and prospective flat buyers), b. the broader spatial politics and strategies, and c. professional architects in Greece. Such a focus primarily promotes a comparative and critical examination of related research fields, which had so far been treated separately in relevant literature, and foregrounds significant historical instances of intertwinement and mutual resignification between antiparochi, various social forces and dynamics, centralised policies, economic strategies and spatial politics, and the architectural profession in the country. Utilising original archival investigation and potent research and methodological tools with a special emphasis on antiparochi’s subjectivities (the oral histories of its various ‘architects’), this research offers new insights into wide-ranging historical issues related to Greece’s postwar development and its spatial aspects, as well as various social integration policies and consensus building practices. From a targeted architectural historiographic point of view, this research traces the different professional and political challenges—and opportunities—faced by architects against commonplace building practices, structural changes within Greek society and the emerging commodification of housing in the country.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

10.00-10.30 Έναρξη – Εισαγωγική ομιλία Π.Τουρνικιώτη (Κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ – Ιδρυματικός Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου)

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Το έργο και τα αποτελέσματά του

10.30-10.50 Κ.Κάλφα – Εισαγωγή – Συνοπτική παρουσίαση του έργου

10.50-11.10 Χ-Γ.Κρητικός – Η μεταπολεμική αστική ανοικοδόμηση στις Συζητήσεις του Κοινοβουλίου, 1945-1967: Πολιτικός λόγος και αντιφατικές αντιπροσωπεύσεις

11.10-11.30 Σ.Αλιφραγκής & Κ.Κάλφα – Οι άνθρωποι που «έκτισαν» την Αθήνα: Προφορικές ιστορίες της αντιπαροχής

11.30-11.50 Α.Αθανασίου – Όψεις και Υποκείμενα της Αντιπαροχής, 1949-1974

11.50-12.30 Ξ.Σωτηροπούλου, Κ.Κάλφα & Σ.Αλιφραγκής – Αρχιτέκτονες και αντιπαροχή: Αρχείο – Βιωμένη Εμπειρία – Αφήγηση

Οι 'πρώτες' αντιπαροχές του Π.Μανουηλίδη – Ο Κ.Δοξιάδης και η Ζυγός Α.Τ.Ε. – Η εμπειρία των Σ. και Δ.Αντωνακάκη

12.30-12.50 Κ.Κάλφα & Ε.Γκαδόλου – Χαρτογραφώντας την οικοδομική επιχείρηση της πολυκατοικίας, 1955-1970

12.50-14.00 **Στρογγυλή Τράπεζα – Συζήτηση**
Συντονιστές: Π.Τουρνικιώτης, Κ.Κάλφα

Κ.Τσιαμπάος (Επ.Καθηγητής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. ΕΜΠ),
Θ.Μαλούτας (Καθηγητής Κοινωνικής Γεωγραφίας,
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο)

PROGRAMME

10.00-10.30 Opening – Introductory speech by P.Tournikiotis (Dean of the School of Architecture, NTUA – Host Institution Project Manager)

FIRST SESSION: The research program and its outcomes

10.30-10.50 K.Kalfa – Introduction – Overview of the research project

10.50-11.10 C-G.Kritikos – Postwar urban reconstruction through the Parliament Proceedings, 1945-1967: political discourse and contradictory representations

11.10-11.30 S.Alifragkis & K.Kalfa – The people who 'built' Athens: Oral histories of antiparochi

11.30-11.50 A.Athanassiou – Aspects and Subjects of Antiparochi, 1949-1974

11.50-12.30 X.Sotiropoulou, K.Kalfa & S.Alifragkis – Architects and antiparochi: Archive – Lived Experience – Narration

P.Manouilidis's 'first' antiparochi dealings – K.Doxiadis and Zygos S.A. – The case of S. and D. Antonakakis

12.30-12.50 K.Kalfa & E.Gadolou – Mapping the construction trade of the polykatoikia building, 1955-1970

12.50-14.00 **Round Table – Discussion**
Coordinators: P.Tournikiotis, K.Kalfa

K.Tsiambaos (Ass.Professor, School of Architecture, NTUA),
T.Maloutas (Professor of Social Geography,
Harokopio University)

15.30-18:00

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Το ερευνητικό πρόγραμμα στη διεθνή βιβλιογραφία

15.30-15.45 Κ.Κάλφα – Εισαγωγή – Αρχιτεκτονική χωρίς αρχιτέκτονες; Σύγχρονες κριτικές προσεγγίσεις του «από τα κάτω» στην αρχιτεκτονική.

Ομιλητές:

15.45-16.15 Σ.Γιαμαρέλος – Ένας Άγγλος στην Αθήνα: Ο Kenneth Frampton ως ιστορικός της αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα

16.15-16.45 S.Melsens – Αρχιτέκτονες-επιχειρηματίες και η παραγωγή ενός καθημερινού μοντερνισμού στην Πούνε (Ινδία)

16.45-17.15 Υ.Alweil – Ανα-θεωρητικοποίηση της στέγασης ως αρχιτεκτονική.

17:15-18:00 **Συζήτηση – Κλείσιμο ημερίδας**

Οι εισηγήσεις της δεύτερης ενότητας θα γίνουν στα αγγλικά.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ
ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΗ

15.30-18:00

SECOND SESSION: Positioning the research program in the relevant literature

15.30-15.45 K.Kalfa Introduction – Architecture without Architects? On the Current Critical Approaches of the Bottom – up in Architecture

Speakers:

15.45-16.15 S.Giamarelos – An Englishman in Athens: Kenneth Frampton as a Historian of Architecture in Greece

16.15-16.45 S.Melsens – Architect-Entrepreneurs and the Production of Everyday Modernism in Pune (India)

16.45-17.15 Υ.Alweil – Re-Theorizing Housing as Architecture

17:15-18:00 **Discussion – Closure**

The second session will be held in English.

ANTIPAROCHI
ARCHITECTS

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Το έργο και τα αποτελέσματά του

Χ-Γ.Κρητικός – Η μεταπολεμική αστική ανοικοδόμηση στις Συζητήσεις του Κοινοβουλίου, 1945-1967: Πολιτικός λόγος και αντιφατικές αντιπροσωπεύσεις

Μέσα από αρχειακή έρευνα στους τόμους των Πρακτικών του Κοινοβουλίου και της Εφημερίδας Συζητήσεων του Κοινοβουλίου για την περίοδο 1945-74 έρχονται στην επιφάνεια πτυχές του φαινομένου της αντιπαροχής και του τρόπου που συνδέθηκε μεταπολεμικά με μακροοικονομικά φαινόμενα: με το ζήτημα της αστυφιλίας και της ερήμωσης της υπαίθρου, με προσπάθειες αναχαίτισης της οικονομικής μετανάστευσης αλλά και με ζητήματα πολιτικής ιδεολογίας. Ψήγματα πολιτικού λόγου της δεκαετίας του 1960 παρουσιάζονται και αναλύονται ως προς τις τοποθετήσεις τους μεταξύ θεσμικού πλαισίου, κοινωνικοοικονομικών αναγκών και πολιτικών σκοπιμοτήτων, αναδεικνύοντας διαφορετικές οπτικές ενός «οικοδομικού οργανισμού» που στήριξε την ελληνική οικονομία μεταπολεμικά, καθώς και εσωτερικές αντιφάσεις στους τρόπους πρόσληψης και αναπαράστασής του.

Σ.Αλιφραγκής & Κ.Κάλφα – Οι άνθρωποι που «έκτισαν» την Αθήνα: Προφορικές ιστορίες της αντιπαροχής

Η παρουσίαση αφορά στον κριτικό σχολιασμό των μαρτυριών που συγκεντρώθηκαν με τη μέθοδο της ημι-δομημένης συνέντευξης από αφηγητές που δραστηριοποιήθηκαν στον χώρο της οικοδομής, με διαφορετικές ιδιότητες ο καθένας, από τα τέλη της δεκαετίας του 1950 και έπειτα. Οι αφηγήσεις αυτές, μεθοδολογικά ενταγμένες στο επιστημολογικό πεδίο της προφορικής ιστορίας, φωτίζουν λιγότερο προβλεπόμενες πτυχές του φαινομένου της αντιπαροχής και ενεργοποιούν διερευνητικά και αναστοχαστικά βλέμματα προς την πρόσφατη ιστορία της ελληνικής πόλης. Το ζωντανό αρχείο της μνήμης—η μοναδικότητα και η ιδιαιτερότητα του δρώντος υποκειμένου στην ιστορία—συνιστά το ευρύ και σχετικά ανεξερεύνητο πεδίο της έρευνας που εστιάζει στην αφήγηση ως κατασκευή υποκειμενικών εκδοχών του παρελθόντος.

ABSTRACTS

FIRST SESSION: The research program and its outcomes

C-G.Kritikos – Postwar urban reconstruction in the Parliament Proceedings, 1945-1967: Political discourse and contradictory representations

Through archival research in the Minutes of the Greek Parliament Proceedings between 1945-74, different aspects of the phenomenon of antiparochi become clear, highlighting its connection to postwar macroeconomic phenomena, to the prevalence of urbanophilia, to the gradual abandonment of rural areas, to the restraining of economic migration, but also situating it across the spectrum of political ideology. Instances of political discourse of the 1960s are presented and analysed in terms of their positioning between the institutional framework, the socio-economic demands of the era and the political expediencies they served, highlighting different aspects of the 'building frenzy' that fuelled the Greek economy after WWII, as well as the internal contradictions in the way it was perceived and disseminated.

S.Alifragkis & K.Kalfa – The people who 'built' Athens: Oral histories of antiparochi

Our presentation discusses critically testimonies from narrators who were active in the building industry, each in a different capacity, from the late 1950s onwards, using semi-structured interviews. These narratives, methodologically embedded in the epistemological field of oral history, shed light on less prominent aspects of the phenomenon of antiparochi and enable exploratory and reflective gazes towards the recent history of the Greek city. The living archive of memory—the uniqueness and singularity of the acting subject in history—constitutes the broad and relatively unexplored field of research that focuses on narration as the construction of subjective versions of the past.

A.Αθανασίου – Όψεις και Υποκείμενα της Αντιπαροχής, 1949-1974

Η εισήγηση εστιάζει στην πρόσληψη του φαινομένου της αντιπαροχής στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο της περιόδου 1929-1974, με σκοπό να φωτίσει ζητήματα πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής τάξης που καθόρισαν τη μεταπολεμική αστικοποίηση και την ανοικοδόμηση της Αθήνας. Παρουσιάζονται σ' ένα κοινό πλαίσιο οι σχέσεις διαφόρων κοινωνικών και επαγγελματικών ομάδων με την οικοδομική δραστηριότητα, οι επαγγελματικές διεκδικήσεις και ο ρόλος τους στην παραγωγή και τη λειτουργία της αστικής πολυκατοικίας, όπως οικοπεδούχοι, μεσίτες, μηχανικοί, τεχνίτες, οικοδόμοι, επιχειρηματίες, θυρωροί κ.ά. Το σύστημα της αντιπαροχής προσεγγίζεται τόσο από την οικονομική του διάσταση, που, μεταξύ άλλων, προσέφερε θέσεις εργασίας, τόνωση της βιομηχανίας οικοδομικών υλικών και επενδυτικό πεδίο γαιοπροσόδου, όσο και από την κοινωνική και ιστορική του διάσταση, ως θεσμός ιδιωτικής παραγωγής στέγης που διαμόρφωσε την εικόνα της ελληνικής μεταπολεμικής πόλης.

Ξ.Σωτηροπούλου, Κ.Κάλφα & Σ.Αλιφραγκής – Αρχιτέκτονες και αντιπαροχή: Αρχείο – Βιωμένη Εμπειρία – Αφήγηση
Οι 'πρώτες' αντιπαροχές του Π.Μανουηλίδη – Ο Κ.Δοξιάδης και η Ζυγός Α.Τ.Ε. – Η εμπειρία των Σ. και Δ.Αντωνάκη

Η παρουσίαση εστιάζει σε εκδοχές μιας επώνυμης—αλλά παραγνωρισμένης—αρχιτεκτονικής της αντιπαροχής μέσα από περιπτωσιολογικές μελέτες που αναδεικνύουν τον ρόλο των αρχιτεκτόνων στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος και των συνθηκών της μεταπολεμικής αστικής ανοικοδόμησης. Ειδικότερα, επιχειρείται η ιστορική ανασύσταση και ερμηνεία του φαινομένου αφενός μέσα από τη μελέτη του αρχαιακού υλικού (πολεοδομικές άδειες, συμβολαιογραφικά έγγραφα, κανονισμοί πολυκατοικιών, αρχιτεκτονικές μελέτες κλπ.), αφετέρου με τη συζήτηση, μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων, με αρχιτέκτονες που έχουν επιδείξει αξιόλογο υλοποιημένο έργο τόσο εντός του πλαισίου της αντιπαροχής όσο και μέσα από τις δημιουργικές ανατροπές του.

E.Athanassiou – Aspects and Subjects of Antiparochi, 1949-1974

This presentation focuses on the perception of the phenomenon of antiparochi in the daily and periodical press between 1929 and 1974, with an aim to shed light on aspects of political, economic, and social order that determined the post-war urbanization and reconstruction of Athens. It tackles, in a unifying context, the relationship of various social and professional groups with the construction activity, their union claims and their role in the production and operation of the urban apartment building, such as landlords, real estate agents, engineers, craftsmen, builders, businessmen, doormen, etc. The system of antiparochi is considered both from its economic dimension, which, among other things, provided jobs, stimulated the construction materials industry and provided an investment field for land speculation, and from its social and historical dimension, as an institution of private housing production that shaped the image of the Greek post-war city.

X.Sotiropoulou, K.Kalfa & S.Alifragkis – Architects and antiparochi: Archive – Lived Experience – Narration
P.Manouilidis's 'first' antiparochi dealings – K.Doxiadis and Zygos S.A. – The case of S. and D. Antonakakis

This presentation focuses on versions of pedigreed—but less acknowledged—architecture of antiparochi via case studies that highlight the role of architects in shaping the environment and conditions of post-war urban reconstruction. In particular, it seeks to reconstruct and interpret the phenomenon historically through the study of archival material (planning permissions, notarial documents, rules and regulations for apartment buildings, architectural projects, etc.) and through discussions, using semi-structured interviews, with architects who have demonstrated remarkable work both within the framework of antiparochi and through its creative reconsideration.

Κ.Καλφα & Ε.Γκαδόλου – Χαρτογραφώντας την οικοδομική επιχείρηση της πολυκατοικίας, 1955-1970

Η εισήγηση παρουσιάζει μέρος των ευρημάτων της έρευνας στις εγκριθείσες άδειες ανέγερσης οικοδομών, δημοσιευμένες στις εφημερίδες Ναυτεμπορική και Εξπρές στο διάστημα 1954-1974. Στη διάρκεια της έρευνας μελετήθηκαν πάνω από 16.000 άδειες, οι οποίες εγκρίθηκαν τις χρονιές 1955, 1960, 1965 και 1970 και από τις οποίες διαχωρίστηκαν και καταγράφηκαν όλες οι άδειες πολυκατοικιών. Από τις εγγραφές αυτές και τη γεωαναφορά τους προκύπτουν πολύτιμα ευρήματα που μπορούν να φωτίσουν τη δράση και το προφίλ των οικοδομικών επιχειρήσεων στον τομέα των πολυκατοικιών, τον όγκο παραγωγής τους και τη γεωγραφική διασπορά τους καθώς και το προφίλ των συνεργατών-μηχανικών που υπογράφουν τις άδειες.

Κ.Kalfa & E.Gadolou – Mapping the construction trade of the polykatoikia building, 1955-1970

This presentation summarises the initial findings of the extensive examination of the issued building permits, published in the newspapers Naftemporiki and Express between 1954-1974. Our research examined more than 16,000 permits issued in the years 1955, 1960, 1965 and 1970, and gleaned those associated with polykatoikia (the typical Greek mid-rise apartment building). The qualitative and statistical processing of these instances and their geocoding provide valuable insights regarding the practices and the profile of the construction companies in the field of polykatoikia, the volume of production, and its geographical dispersion, as well as the profile of the associates-engineers who sign the building permit application.

SECOND SESSION: Positioning the research program in the literature

S.Giamarellos – An Englishman in Athens: Kenneth Frampton as a Historian of Architecture in Greece

Kenneth Frampton certainly did not intend to become a historian of architecture in Greece. Yet, it is through his texts that the history of modern Greek architecture became known to an international audience after the globally celebrated reception of his book, *Modern Architecture: A Critical History*. Since then, Frampton has consistently served as the ‘international historian’ of Greek architecture at the most significant moments of its global exposure in the late 20th century. But how, and how much, did Frampton know about Greece and its architecture? Based on my research in his archive, in this lecture I will document the English historian’s ties with Greece and the available sources that familiarised him with its history. Showing how his history was written then will lead me to present how a cross-cultural history of critical regionalism could be written today.

S.Melsens – Architect-Entrepreneurs and the Production of Everyday Modernism in Pune (India)

Through a discussion of unsung architects and everyday housing projects in the city of Pune, Sarah Melsens will explore how local circumstances of architectural production –transformations in building policy, bureaucratic practices, and the growth of a middle class– shaped notions of architectural competence and built form between 1960 and 1990.

Y.Alweil – Re-Theorizing Housing as Architecture

Humanity is facing an ongoing, global housing crisis with major consequences for social stability in cities and nations, and by implication for the lives and health of millions. Theorization of the crisis in housing studies points to neo-liberalisation processes which have since the 1980s transferred responsibility for housing provision from the state to global markets, corporate monopolies, and the dwellers themselves, assigning architects little agency to develop new methodologies for housing as a cultural product. ‘Architecture’ as a cultural product is thus often seen as distinct from ‘housing’ as a socio-economic need. This presentation seeks to propose re-theorization of housing as architectural cultural production, offering a new outlook on the development of the housing crisis and on architecture’s role in addressing it, by rethinking the terminology used to discuss housing, and by developing anew the vocabulary for researching and designing housing for the general public.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

Κωνσταντίνα Κάλφα – Επιστημονική Υπεύθυνη έργου

Η Κωνσταντίνα Κάλφα είναι απόφοιτος και διδάκτωρ της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ. Τα πρόσφατα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν στη μελέτη της αρχιτεκτονικής στην περίοδο της μεταπολεμικής ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις άτυπες στεγαστικές πρακτικές και τους τρόπους με τους οποίους αυτές έχουν διαπλεχθεί σε ευρύτερες πολιτικές ατζέντες και κοινωνικές ζυμώσεις. Στις δημοσιεύσεις της περιλαμβάνονται άρθρα σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά (*JSAH*, *Rethinking Marxism*, *Architecture and Culture*), κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους (πιο πρόσφατα: *Architecture in Development*, Routledge, 2022) και το βιβλίο *Αυτοστέγαση Τώρα! Η Αθέατη Πλευρά της Αμερικανικής Βοήθειας στην Ελλάδα* (Futura, 2019). Μαζί με τους Σ.Αλιφραγκή και Π.Τουρνικιώτη επιμελείται το *ABE Journal 20* (2022).

Αιμιλία Αθανασίου – Μεταδιδάκτορας Ερευνήτρια

Η Αιμιλία Αθανασίου είναι αρχιτέκτων μηχανικός, απόφοιτος του Τμήματος Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ (2001). Είναι κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου Ειδίκευσης (2004) και διδάκτωρ της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ (2018). Έχει συμμετάσχει σε ερευνητικά προγράμματα του ΕΜΠ με θέμα τη μοντέρνα μεσοπολεμική νοσοκομειακή αρχιτεκτονική (ΠΕΒΕ 2007), την τουριστική πολιτική στην Ελλάδα της ανασυγκρότησης και του Σχέδιου Μάρσαλ (ΠΕΒΕ 2010) και το ταξίδι ξένων αρχιτεκτόνων στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου (ΕΣΠΑ 2018-9). Σήμερα συμμετέχει στο ερευνητικό πρόγραμμα «Η αντιπαροχή και οι αρχιτέκτονες (της)» με αντικείμενο την ιστορία της αντιπαροχής (ΕΛΙΔΕΚ 2018-9). Έχει συμμετάσχει σε συνέδρια εντός και εκτός Ελλάδος, και έχει κάνει δημοσιεύσεις σε ελληνικά και ξένα περιοδικά.

Σταύρος Αλιφραγκής – Μεταδιδάκτορας Ερευνητής

Ο Σταύρος Αλιφραγκής (ΣΕΠ ΕΑΠ) έχει προπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (1996-2002). Έχει παρακολουθήσει μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Πανεπιστημίου του Cambridge (2002-2003) και στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (2003-2004). Ολοκλήρωσε τη διδακτορική του διατριβή στο Πανεπιστήμιο του Cambridge (2004-2009) με θέμα την αναπαράσταση της σοσιαλιστικής πόλης στον σοβιετικό κινηματογράφο και τη μεταδιδασκαρική του έρευνα στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με θέμα τις πολυμεσικές βάσεις δεδομένων για την αρχιτεκτονική και την πόλη. Από το 2010 έχει πλούσια ερευνητική, συγγραφική και διδακτική δραστηριότητα στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

BIOGRAPHICAL NOTES

MEMBERS OF THE RESEARCH TEAM

Konstantina Kalfa – Principal Investigator and Scientific Supervisor

Kalfa received her diploma and PhD from the School of Architecture, NTUA. Her current research revolves around the study of architecture in the realm of postwar modernization and development, with a particular focus on informal housing practices and how these are intertwined with multiple types of politics and social conflicts. She has published at *JSAH*, *Rethinking Marxism* and *Architecture and Culture* and contributed with a chapter in the forthcoming publication *Architecture in Development* (Routledge, 2022). In 2019, she authored the book *Self-sheltering Now! The Invisible Side of American Aid to Greece* [in Greek] (Athens: Futura). She is guest editor of the upcoming *ABE Journal 20* special issue (2022) with Stavros Alifragkis and Panayiotis Tournikiotis.

Emilia Athanassiou – Post-Doc research associate

Architect Emilia Athanasiou is a graduate of the Department of Architecture, Aristotle University of Thessaloniki (2001). She holds a Master's degree (2004) and a PhD from the School of Architecture, National Technical University of Athens (2018). She has participated in NTUA research projects on: modern interwar hospital architecture (2007), tourism policy in post-war reconstruction and Marshall Plan Greece (2010) and the journey of foreign architects to interwar Greece (2018-9). Currently, she is post-doctoral researcher in the NTUA research project "Antiparochi and its architects" (2018-9). She has participated in conferences in Greece and abroad, and has published in Greek and foreign journals.

Stavros Alifragkis – Post-Doc research associate

Stavros Alifragkis (Adjunct Lecturer, Hellenic Open University) has completed his undergraduate studies at the Department of Architecture, Aristotle University of Thessaloniki (1996-2002). He has attended postgraduate courses at the Department of Architecture, University of Cambridge (2002-2003) and at the School of Architecture, National Technical University of Athens (2003-2004). He completed his PhD thesis at the University of Cambridge (2004-2009) on the representation of the socialist city in Soviet cinema and his post-doctoral research at the Department of Architecture, University of Thessaly on multimedia databases for architecture and the city. Since 2010, he has been researching, publishing and teaching on architecture and cinema in Greece and abroad.

Χρήστος-Γεώργιος Κρητικός – ΥΔ ΕΜΠ, μέλος της ερευνητικής ομάδας

Ο Χρήστος-Γεώργιος Κρητικός είναι υποψήφιος διδάκτορας στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ. Μετά από τις προπτυχιακές του σπουδές στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ, ολοκλήρωσε δύο μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, το ΔΠΜΣ Αρχιτεκτονική - Σχεδιασμός του χώρου, στην κατεύθυνση Α': Σχεδιασμός - Χώρος - Πολιτισμός στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών (ΕΜΠ) και το Master of Arts: Architectural History της Bartlett School of Architecture (UCL), εστιάζοντας στη θεωρία και την ιστοριογραφία συστημάτων διατήρησης αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Από το 2018 εκπονεί διδακτορική διατριβή με τίτλο Το Νεώτερο Ακίνητο Μνημείο στην Αθήνα μετά το 1974: προς μία μεθοδολογία προσέγγισης του διατηρητέου κτίσματος σε σύγχρονα αστικά πλαίσια, παρέχει επικουρικό διδακτικό έργο στα μαθήματα Ιστορίας και Θεωρίας της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ και εργάζεται ως ερευνητικός συνεργάτης σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα.

Ξένια Σωτηροπούλου – ΔΠΜΣ ΕΜΠ, μέλος της ερευνητικής ομάδας

Η Ξένια Σωτηροπούλου είναι Αρχιτέκτονας Μηχανικός του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (2016). Έχει παρακολουθήσει το διεπιστημονικό-διατμηματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών Αρχιτεκτονική - Σχεδιασμός του Χώρου, με κατεύθυνση: Σχεδιασμός - Χώρος - Πολιτισμός (2019) στη σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ. Το ερευνητικό της πεδίο εστιάζει στο μοντέλο πολυκατοικίας, ενώ η μεταπτυχιακή διπλωματική της εργασία έχει θέμα «Η πολυκατοικία ως πρόβλημα στον τεχνικό και αρχιτεκτονικό τύπο». Έχει επιμεληθεί παρουσιάσεις έργων κατοικιών στο αρχιτεκτονικό ηλεκτρονικό περιοδικό Greek architects, κατά τη διάρκεια των σπουδών της. Έκανε πρακτική άσκηση στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus plus σε αρχιτεκτονικό γραφείο της Κύπρου, ενώ έχει δραστηριοποιηθεί επαγγελματικά ως αρχιτέκτονας στην Κύπρο και στην Ελλάδα.

Ελένη Γκαδόλου – Μεταδιδάκτορας, μέλος της ερευνητικής ομάδας

Η Ελένη Γκαδόλου είναι μεταδιδασκαλίστρια ερευνήτρια στο Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου. Η έρευνά της εστιάζει στην ιστορική χαρτογραφία, στην ανασύσταση του ιστορικού τοπίου με μεθόδους γεωπληροφορικής, στη χωρική σημασιολογία και στις διαδικτυακές χαρτογραφικές εφαρμογές με ιστορικό περιεχόμενο. Το 2013 έλαβε το Διδακτορικό της Δίπλωμα από το τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου και το 2007 έλαβε το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Σπουδών στην «Εφαρμοσμένη Γεωγραφία και Διαχείριση του Χώρου» από το ίδιο Τμήμα. Είναι Διπλωματούχος Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Από το 2009 έως σήμερα συνεργάζεται με το Τμήμα Μηχανικών Τοπογραφίας και Γεωπληροφορικής της Σχολής Μηχανικών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για τη διδασκαλία μαθημάτων σχετικών με τη Χαρτογραφία και με το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών για τη διδασκαλία του μαθήματος «Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS) στην Αρχαιολογία και την Ιστορία» στο πλαίσιο του ΠΜΣ στις Ψηφιακές Μεθόδους για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες.

Christos-Georgios Kritikos – PhD candidate at NTUA, research associate

Christos-Georgios Kritikos is an architect and a PhD candidate based in Athens. He holds a MA in Architectural history from the Bartlett School of Architecture, U.C.L. (2016), a M.Sc. in Methodology of Research in Architecture from the School of Architecture, National Technical University of Athens (2017) and a Diploma in Architecture from the same university (2014). His research focuses on the way heritage practices inform architectural historiography and the overall perception of the built environment. His PhD aims at a critical historical examination of the architectural conservation politics that emerged after the fall of the seven-year right-wing military dictatorship, known as Junta, in 1974. Until now he has been working mainly as a research associate in various research programs and as a teaching assistant in History and Theory courses at the NTUAthens.

Xenia Sotiropoulou – M.Sc. NTUA, research associate

Xenia Sotiropoulou is Architect Engineer, NTUA (2016). She holds a M.Sc. in Methodology of Research in Architecture from the School of Architecture, National Technical University of Athens (2019) (postgraduate program 'Architectural Design-Space-Culture'). Her research focuses on the apartment building, while her postgraduate thesis investigates the topic of 'The Apartment Building as a Problem in the Technical and Architectural Press'. During her studies, she has edited articles on residential projects for the online architectural magazine Greek architects. She completed her internship at an architectural office in Cyprus within the framework of the Erasmus plus European program, while working as an architect in Cyprus and Greece.

Eleni Gkadolou – Post-Doc, research associate

Eleni Gkadolou is postdoctoral researcher at the Department of Economics & Sustainable Development of the Harokopio University of Athens. Her research focuses on historical cartography, the reconstruction of historical landscape using geoinformatics, spatial semantics, and web mapping applications for historic research. She holds a PhD from the Department of Geography of the Harokopio University of Athens (2013) and a MSc in Applied Geography and Space Management from the same department. She is a Rural and Survey Engineer (National Technical University of Athens). Since 2009, she collaborates with the Department of Surveying and Geoinformatics Engineering of the University of West Attica, where she teaches courses on Cartography and with the Department of Informatics of the Athens University of Economics and Business for the course 'GIS in Archeology and History'.

BIOGRAPHICAL NOTES

INVITED SPEAKERS

Dr Stylianos (Stelios) Giamarelos is Lecturer in Architecture at The Bartlett School of Architecture at UCL, with a decade-long career in architectural publishing (as co-founding editor of The Bartlett's *LOBBY* magazine (2013-16), General Editor of *Architectural Histories* (2017-20) and Executive Editor of the *Journal of Architecture* (2020-22)). Among others, he has published in the *Journal of Architecture*, *Journal of Architectural Education*, *Architectural Design*, *Footprint*, *OASE*, and *San Rocco*. In 2018, his research on the cross-cultural authorship of critical regionalism was a finalist runner-up for the biannual EAHN Publication Award. He is the author of *Resisting Postmodern Architecture: Critical Regionalism before Globalisation* (London: UCL Press, 2022).

Sarah Melsens trained as an architect and urban designer in Belgium and at the Architectural Association in London. For the last ten years she has been dividing her time between her hometown in Belgium and the Indian city of Pune, where she conducts historical research on the city's built environment. She was an assistant professor at the BRICK School of architecture in Pune and is currently a postdoctoral research fellow at the University of Antwerp. For her research on Pune city building, Sarah makes extensive use of oral history and documentary material retrieved from unexplored private collections. This has proved a very effective method to reveal 'history from below' and 'hidden histories' of the built environment and draw attention to the social processes underpinning architectural production and reception.

Yael Allweil Ph.D is Associate Professor in the Faculty of Architecture and Town Planning, Technion, Israel, where she heads 'HousingLab: History and Future of Living' research group. She completed her PhD in architecture history at UC Berkeley. Her research was published in the monograph *Homeland: Zionism as Housing Regime 1860-2011* (Routledge, 2017) and journal articles in *Urban Studies*, *ACME*, *City*, *Urban Planning* and others. Her research was funded by the Fulbright Foundation, Graham Foundation, Israel Science Foundation, and Israel Institute for Advanced Studies. Elected member of The Israel Young Academy of Science.

ANTIPAROCHI
ARCHITECTS

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΗ

Το πρόγραμμα της ημερίδας «Η Αντιπαροχή και οι Αρχιτέκτονες (της)» σχεδιάστηκε από τις Εκδόσεις ΕΥΡΑΣΙΑ και τυπώθηκε στην Αθήνα, στις εγκαταστάσεις της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, σε 100 αντίτυπα, τον Μάρτιο του 2022.

Η ημερίδα πραγματοποιείται στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «Η Αντιπαροχή και οι Αρχιτέκτονες (της): Ιστορίες Κοινωνικών Δυνάμεων, Χωρικών Πολιτικών και του Επαγγέλματος του Αρχιτέκτονα στην Ελλάδα, 1929-74» που χρηματοδοτείται από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας και από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας με Φορέα Υποδοχής το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Επιστημονική Υπεύθυνη την Κωνσταντίνα Κάλφα, Δρ. ΕΜΠ και Ιδρυματικό Επιστημονικό Υπεύθυνο τον Παναγιώτη Τουρνικιώτη, Κοσμήτορα της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ.

ANTIPARROCHI ARCHITECTS

Σχεδιασμός/Προβολή:
ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΕΥΡΑΣΙΑ**